

ΟΙ ΔΟΥΛΕΣ

Μίμηση Πράξεως,

13 Ιανουαρίου, 2026

Το έργο του Ζαν Ζενέ, γραμμένο και παιγμένο το 1947, είναι ένα θεατρικό κείμενο που συνδυάζει στοιχεία Θεάτρου του Παραλόγου και Θεάτρου μέσα στο Θέατρο. Το Θέατρο του Παραλόγου ως είδος, παρουσιάζει ασαφείς χαρακτήρες και καταστάσεις χωρίς λογική αλληλουχία, με επαναλαμβανόμενους ή άσκοπους διαλόγους, δημιουργώντας μια ονειρική ή εφιαλτική ατμόσφαιρα, ενώ το Θέατρο μέσα στο Θέατρο, είναι μια τεχνική όπου οι χαρακτήρες ενός έργου υποδύονται ρόλους μέσα στο ρόλο τους, όπως ακριβώς σε αυτό το έργο του Ζενέ, όπου οι δύο δούλες υποκρίνονται την Κυρία τους, ενώ το ρόλο της Κυρίας υποδύεται ένας άντρας, ενώ σε άλλες περιπτώσεις οι ηθοποιοί βρίσκονται να παρακολουθούν ή να παίζουν μια άλλη θεατρική παράσταση επί σκηνής. Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα είναι να θολώνουν τα όρια ανάμεσα στην σκηνική και την παραστατική αφήγηση. Κάτι που καταφέρνει εξαιρετικά η συγκεκριμένη παράσταση!

Αυτού του είδους οι παραστάσεις δεν είναι εύκολες. Δεν είναι εύκολες ούτε για τους συντελεστές τους, ούτε για το κοινό. Απαιτούν μεγάλη σκηνοθετική μαεστρία και απίστευτο υποκριτικό ταλέντο, ώστε το παράδοξο να μην γίνει γελοίο, αλλά να υπηρετήσει ακριβώς το σκοπό του: να δείξει δηλαδή ότι η ζωή είναι παράλογη, αβέβαιη, κατακερματισμένη, και ότι ένα πρόσωπο είναι πάντα πολύ περισσότερα από τον κοινωνικό του ρόλο ή το προσωπείο του, ταραζώντας ή και ανατρέποντας με αυτό τον τρόπο τις βεβαιότητες και τις προσδοκίες του θεατή. Αλλά απαιτούν και ένα κοινό που μπορεί να σκέφτεται έξω από τις συνήθεις θεατρικές νόρμες, δεν "κουμπώνει" στο πρώτο ξάφνιασμα, αλλά αφήνεται με εμπιστοσύνη στη ροή της παράστασης.

Σκηνοθέτης, σκηνογράφος και ηθοποιοί, ανταποκρίθηκαν άψογα σε αυτό το κάλεσμα και το θερμό χειροκρότημα στο τέλος έδειξε ότι και το κοινό τους ακολούθησε στο εγχείρημά τους. Η σκηνοθεσία λιτή, με τις ξύλινες αναβαθμίδες, εν είδη κλίμακας, να δεσπόζουν στη σκηνή, σύμβολο της

ταξικής ανισότητας, αλλά και του ευμετάβολου της ανθρώπινης κατάστασης, την Κυρία να έρπει και να κρύβεται σε αυτές, σαν παρουσία πανταχού παρούσα ακόμα και όταν απουσιάζει, με αντικείμενα σύμβολα ρόλων και εξουσίας, και τα άνθη για τα οποία τόσο συχνά γίνεται λόγος, να έχουν αντικατασταθεί με μαραμμένα φθινοπωρινά φύλλα στο πάτωμα, σημάδι της αναπόδραστης παρακμής των πάντων. Μα και οι φωνές, και τα σώματα, και οι ανάσες και οι σιωπές και τα χέρια και τα μαλλιά των πρωταγωνιστών, να γίνονται ενεργά, σχεδόν αυτεξούσια στοιχεία της υποκριτικής τέχνης των ηθοποιών, να γίνονται δηλωτικά των προσώπων. Όπως ο ίδιος ο Ζαν Ζενέ τονίζει για το έργο του:

'(...) θέλησα να πετύχω να μην είναι πια τα πρόσωπα στη σκηνή, παρά η μεταφορά αυτού που έπρεπε να αντιπροσωπεύουν. Για να ολοκληρώσω καλύτερα το εγχείρημα, θα έπρεπε βέβαια, να εφεύρω επίσης ένα τόνο φωνής, ιδιαίτερο βηματισμό και χειρονομίες".

Ο σκηνοθέτης Σάββας Στρούμπος, έχει υπηρετήσει άψογα αυτή τη συνθήκη: η σχεδόν χορογραφημένη κίνηση των ηθοποιών του, η έντονη σωματικότητα, οι απίστευτες εναλλαγές στη φωνή τους, η συνεχής και απρόσκοπτη μετάβασή τους από το πρόσωπο στο προσωπείο, τα μαλλιά, τα ενδύματα που ενδύονται και απεκδύονται, ψιμύθια και φτιασίδια, όλα λειτουργούν ως σύμβολα όχι μόνο μιας ταξικής, μα κυρίως μιας υπαρξιακής κρίσης*. Όλος ο παραλογισμός, η ψυχική ανισορροπία, η μαζοχιστική αναπαραγωγή του εξουσιαστικού προτύπου, η διαλυμένη ύπαρξη, η απελπισία, αλλά και η μόνη δυνατή ελευθερία, η ελευθερία να επιλέγεις το τέλος σου, αποτυπώνονται με μια φλογερή εσωτερική δύναμη από τους ηθοποιούς του. Πρόσωπα παγιδευμένα σε ρόλους δοτούς, εγκλωβισμένα μέσα στην εξάρτησή τους, χειρονομίες επαναλαμβανόμενες, μαθημένες, προμελετημένες, πρόσωπα που αισθάνονται παγιδευμένα στην κοινωνική συνθήκη που βιώνουν (και αυτό δεν αφορά μόνο τις δούλες, μα και την κυρία τους), πρόσωπα που ονειρεύονται όχι τόσο τον πλούτο, ή την εξουσία, μα κυρίως την "πολυτέλεια" να ανήκουν στον εαυτό τους. Να αυτοπροσδιορίζονται. Και οι τρεις γυναίκες του έργου, από διαφορετικές αφορμές ορμώμενες, προσπαθούν να κατακτήσουν μια ταυτότητα πέρα από αυτή που το κοινωνικό status τους προσδίδει. Να γίνουν ή έστω να νιώσουν Κυρίες του εαυτού τους. Δεν γεφυρώνεται το ταξικό χάσμα, αλλά προσεγγίζεται η γυναικεία κατάσταση. Άλλωστε το τραγικό τέλος δείχνει τον εγκλωβισμό τελικά των χαρακτήρων, την αδυναμία αλλαγής της κοινωνικής θέσης και θέασης και ενισχύει τον προβληματισμό σχετικά με την εξουσία και

ταυτότητα. Και αυτή είναι δυστυχώς μια διαχρονική προβληματική που καθιστά επίκαιρο το έργο του Ζαν Ζενέ.

Έχω την ανάγκη να τονίσω κλείνοντας αυτή την παρουσίαση, ότι αυτό που καταφέρνουν η Έλλη Ιγγλίζ και η Μυρτώ Ροζάκη είναι ένας αληθινός παραστατικός άθλος! Άθλος φωνητικός, αναπνευστικός, σωματικός, υποκριτικός. Και αν τονίζω κυρίως την υποκριτική ικανότητα των δύο κυριών, είναι γιατί εκείνες "κουβαλούν" σχεδόν εξ ολοκλήρου την παράσταση, χωρίς φυσικά η υποκριτική δεινότητα του Ντίνου Παπαγεωργίου, να υπολείπεται σε τίποτα, τουναντίον, πέραν της έκτασης του ρόλου του.

*Αν ο Θεός μας, δεν ήταν ένας Θεός Αγάπης, οι δούλες θα μπορούσαν να διαβαστούν σαν μια παραβολή της αενάου εξέγερσης του Ανθρώπου ενάντια στο Θεό. Εκείνον που ο άνθρωπος αγαπά να μισεί και τη θέση του οποίου διακαώς προσπαθεί να πάρει, μιμούμενός Τον, καταδίδοντάς Τον, σκοτώνοντας Τον και τελικά εγκαταλείποντάς Τον, δια της μόνης ελευθερίας που του είναι ευχερής: να πεθαίνει από επιλογή.